

Svatá dialektika ve Staré Boleslavi

Je to už pár let, kdy jsem se tady dal do řeči s jednou jeptiškou a ptal se na paladium. Asi jsem v ní vzbudil důvěru nebo snad se mnou měla nějaký duchovní úmysl, tak mi řekla: „Chcete ho vidět?“ Nadšeně jsem přikývl, ona mě vzala kamsi za oltář a otevřela přede mnou skříňku s malým kovovým reliéfem. Vtom jako by mě chytla nějaká síla a zacloumala se mnou. Do očí se mi vedraly slzy a chvíli jsem se nemohl nadechnout.

... Moderní věk, nacismus, komunismus a další pohromy zatřáslly svatým Václavem i Starou Boleslaví, kam sice poutníci chodili dál, ale jejich zraky hleděly na omšelé chrámy a jejich zpusťlé okolí. Začátkem milénia byla za kardinála Vlka obnovena tradice národních poutí, při nichž prezidentská limuzína jako taxíkem přivázela ze Svatého Víta lebku Václavovu, která je předváděna shromážděným na Mariánském náměstí v Boleslavi. Vzpomínám si, jak při jedné debatě známý katolický nonkonformista proti tomu protestoval a říkal, že lebka by měla být nošena v igelitové tašce po squatech, když ho jeden filozof usadil, že svatý Václav nebyl revolucionář, ale české kníže...

Tajuplný případ v Polné

Pod krycím jménem dr. Boeck si Masaryk přijel prohlédnout město a místo vraždy. V obou případech přijel vlakem do Šicndorfu, dnes Dobronín, odtud musel ještě šest kilometrů pěšky: při druhé návštěvě hustě sněžilo a Masaryk se po cestě jednou „naznačky natáhl“. V Polné ho přijal dr. Michálek, ten, co bude zachraňovat malého Hrabala a bude řečnit 28. října na náměstí. Kovtun píše, že asi věděl, že jde o Masaryka, ale nedal nic znát. Nebyl jeho přívrženec a domníval se, že do případu diletuje: Michálek, stejně jako velká většina národa, včetně inteligence, nevyločoval, že by mohlo jít o rituální vraždu. To bylo pro Masaryka nepřijatelné. Odjížděl z Polné ještě víc zatvrzen a odhodlán.

Ztracení bratři v Kunvaldu

Naše katolické embéčko nás dovezlo na začátek údolí, kterým začínala naučná stezka „Po stopách jednoty bratrské“. Její rozsah nás trochu vyděsil, neboť úkolem bylo obejít asi sedm kilometrů po památkách rozmístěných po kopcích a údolích. „To nebude nutné, stejně je většina toho fiktivní,“ řekl jsem, abych uklidnil Zdeňka, který by si to jako katolický kněz říci netroufl. „Bratrská kovárna například, to bude nějaká atrapa, kde by se těch pět set let udržela bratrská kovárna? Nebo ten Domek na sboru, kde se měla ta jednota založit? V Čechách nestojí vesnický dům, který by byl starší dvě stě let. To se tady obnovilo až ve 20. století jako turistická atrakce. Je to takové Babiččino údolí české reformace,“ řekl jsem jako nafoukaný znalec.

Zdeněk naproti tomu naši cestu bral jako pouť kajícnou, neboť přece jen cítil metafyzickou vinu za pronásledování jinověrců. Já jsem ho však stále ubezpečoval, že to není nutné a že on ani současná církev již žádnou vinu nenesou, a potká-li nějakého místního, určitě se mu nemusí omlouvat. Vždyť jednotu bratrskou pronásledovali už sami kališníci, tedy utrakvisté, pro které to byli také heretici a sektáři.

Loketské elegie aneb Kde na Goetha přišlo stáří

Pošetilý Goethe jí však propadl. Poslední dva roky jí byl uhranut, fascinován. Jako když se zblázní starý dub. Goethe se jí dvoří, poučuje ji, dává lekce z botaniky, mineralogie, balneologie. Kupuje jí drobné dárky, zákusky, květiny. Doprovází ji na procházkách po

varských promenádách, když prší, tak se v salonu účastní společenské zábavy, snaží se přitom vypadat mladě a pružně. Celé je to však na kraji směšnosti. Začne uvažovat o tom, že požádá o Ulričinu ruku. Olympan navštíví lékaře, s kterým věc probere. Lékař jej uklidní, ale možná, že se musel klasikovi tajně smát. To samé jeho přítel, mecenáš a patron Karel August, vévoda výmarský. Ten se mu prý vysmál přímo: „Dědečku, v tvém stáří a pořád ještě děvčata?!“

Zlín, město světelného kvádrů

Komunisté se Bati báli jako čert kříže, což neznamená, že ho zároveň tajně neuctívali ve směsi závidi a pocitů méněcennosti. Mít tak dnes nějakého Baťu, jak by ho tady asi přijímali? Představte si, že by třeba někdo, jako to udělal Tomáš Baťa při otevření odborné školy roku 1925, vzkázal české mládeži toto: „Síla těla a ducha budiž vaše heslo. Vyhledávejte zápasy! Nebojte se ran! Nezeslabujte svých těl neřestmi jako pitím, kouřením atd. Ctnost, střídmost je cesta k vítězství. – Zdar vám!“ Fuck you, dědku!

Razítko na střed světa v Olomouci

To je dávno, ale některé věci z hlavy nedostanete, třeba že pozdě večer, když jsme nastupovali zase na noční rychlík do Prahy, bývalo nádraží plné ruských uniforem, takových těch šedých filcových pláštíků až pod kolena, na hlavě obrovské deky a místo kufrů papírem omotané a motouzem svázané balíky okupačního lupu. Jinou oblíbenou kořistí byly lustry s cingrlátky, jejichž zvoněním se naplnila celá večerní hala, když se oficiři a jejich báryšni chystali nastoupit na noční vlak do Moskvy. Rodiny okupačního vojska zabraly v Olomouci celé sídliště, které si brzy nezadalo s Chanovem, vzpomínám si, jak moji moravští příbuzní žasli nad tím, že Rusáci polepovali skla oken novinami, jak byli z domova zvyklí, a já žasl, když jsem to opravdu na kraji Olomouce viděl. Asi v srdci Moravy...

Bosé nohy ve veltruském parku

Veltruský park je kouzelné místo, jehož blízkost Praze vyvolává obavu, že by se o něm spíš nemělo moc psát, aby se tam nehrnuli všichni. A mělo by se tedy raději diskrétně mlčet, případně podávat zprávu vybraným a elitním jedincům. Za ně však je jistě možné považovat čtenáře tohoto seriálu, proto snad nic nezkažím, když tu existenci veltruského parku a zámku prozradím: jistě jste o něm zatím nikdy neslyšeli... Možná v *Malé mořské víle*, v tom filmu, ze kterého citlivější dětská duše onemocní, tak tam bydlí ten zrádný princ.

Pampeliškové nebe nad Lanškrounem

Lanškroun je město kousek za kopcem na východ od České Třebové, kde jsme měli na nádraží jako obvykle sraz. Katolický kněz bez kolárku Zdeněk Jančařík nepříjel již v ometé škodovce, jako jezdil dosud, ale ve fordě a já se ptal, jestli se mu na něj složili farníci. Ale Zdeněk řekl, že to mají jeho brněňští saleziáni kolektivní, a je to kára navíc ojetá a koupili ji ve slevě. Já si ho pak už nedobíral, naopak choval se, jak se patří uctivě, a to i když jsem zjistil, že Zdeněk požívá stvoly z pampelišek, čímž si prý čistí krev, což mi předvedl na lukách u rozhledny na Látku (714 metrů), kam jsme tím fordem z Lanškrouna pak dojeli.

Polámaní anděl z Chotěšova

A ty saleziánky nepřišly do Chotěšova jenom tak, nýbrž s velkolepým plánem zřídit tu exkluzivní školu pro dívky z rodin, které si to mohly dovolit. Tak tu ve vzorně uklizených komnatách v sálech pod barokními freskami, jejichž autorem byl plzeňský malíř František

Julius Lux, zněl perlivý smích i šeptavé v modlitby dívek a mladých slečen, které tam šprtaly nejen věrouku, ale i francouzská a anglická slovíčka, cvičily se ve hře na klavír či základech zpěvu, učil se, jak prostírat na stole či jak ustlat lože, jak vykuchat králíka či kapouna a jak zadělat na vánočku či táhnout štrúdl. Snad i nějaké základy zdravotní péče ty dívky dostaly, i když jen ve slušné míře: zbytek si pošeptaly horkým dechem mezi sebou. Zprvu převládaly Němky, po první válce tu již byla polovina dívek českých. Na fotografiích, které po nich zůstaly, vidíme sličné tváře a lepá těla v secesních kostýmech, na něž vlídně dohlížíjí řádové sestry, a všude je řád a lad starého světa, který jistě nebyl ideální, ale když zanikl, nastoupilo něco mnohem horšího.

Z trosk toho kláštera si jeden mladík přinesl v krabici s kusem mýdla anděla, kterému ulámali křídla. Ten mladík tu byl v roce 1963 na vojně a jmenoval se Karel Kryl. Jeho invalidní anděl byl podle všeho z Chotěšova.

Není to náhoda, že tu leží Otec národa

Skoro denně čekám na tramvaj u Suchardova pomníku Františka Palackého a skoro pokaždé se mi vdere do hlavy verš: „Kdo ti, starý dědku, / tak zdeformoval lebku? / Někdo tě do ní uhodil, / či jsi se tak už narodil?“ Geniální šílenec T. R. Field jím ocenil hlavu Palackého, jež je opravdu jaksi hranatá, jakoby kubistická, což by ale odpovídalo době, kdy na ní Sucharda pracoval: sousoší odhalovali roku 1912. Palacký trochu připomíná sedícího Frankensteina, který hledí směrem na Smíchov a vyhlíží, kdy už pojedou tramvaj.

Tichá noc, vůkol sen

...ta vánoční píseň se zrodila z bídy a strádání, a přitom má moc člověka naplnit nadějí, že temná noc pomine a že právě v ní, v její největší temnotě, se rodí naděje na světlo. Jak se zpívá ve starém českém textu Šira noc, vůkol sen: „V tobě, dítko přespanilé, nové spásy den již prosvítá, ten nové spásy den.“ Tak takovou tu píseň má moc, jen se jí nesmíte předávkovat...

Bikiny z časů antického soumraku

Vnitrozemí Sicílie je na konci července vyprahlé a sežehlé, ale protože přece jen se zvedá až do výšky kolem sedmi set metrů nad mořem, vane tam mírný vánek. To byl asi i důvod, proč ta luxusní vila byla postavena uprostřed ostrova, a ne u moře, i když tím druhým důvodem bude bezpečí a klid, taková pozdně antická „splendid isolation“, kde se dala provozovat skvělá zahálka. Jako třeba to poskakování dívek s něčím, co skutečně vypadá jako míč a nejspíš to bude míč. Ten výjev s „bikinami“ je z vily nejslavnější a je reprodukován na pohledech a suvenýrech, které si můžete koupit na celé Sicílii. Ukazuje velmi pozemské scény, které se nijak neliší od těch, co provozuje člověk naší doby. Dívky nejsou mytologicky nahé, ale v něčem, čemu se nedá říct jinak než plavky: prý je to vůbec první zobrazení plavek v dějinách – a na dlouho asi i poslední. Je to cudné a zároveň svobodné, protože jim zatím nikdo nenařizuje, aby se zahalily, to teprve přijde. Tady si ještě mohou pohansky skotačit a pak třeba hupsnout do nějakého bazénu – a těšit se třeba na večerní orgii... Inu, antika.

Belžec, jméno jako z hororu

Treblinku nazval Richard Glazar, jeden z několika desítek přeživších, ve své knize jako „jméno z dětské říkanky“. Belžec je jméno jako z hororu. Belhavý Belzezub, Belžavý Belžec, Belžežub, šišlavý vládce pekel, hebrejsky ba'al zevuv, Belzebub, Pán much, Pan much i komarów, Herr der Fliegen... Ukrajinsky to ale znamená bažinaté místo, jak také jinak.

Konečné řešení nesmrtelnosti ve Wannsee

Johann Wolfgang Goethe napsal, že v něm „vzbuzoval tento básník vždy hnus a hrůzu, jako tělo, přírodou předurčeno ke kráse, jež bylo zachváčeno nevyhléditelnou nemocí“. Té nemoci se Kleist zbavil v podvečer 21. listopadu 1811 v lesíku nedaleko jezera. S Henriettou Vögelovou, na smrt nemocnou (a vdanou), nejprve napsali dopisy na rozloučenou, pak on zvedl pistoli proti ní, potom ji namířil na sebe. Na místě jejich smrti je nyní kamenný kvádr s nápisem.

Na to místo se 14. listopadu 1996 nechal dovézt Bohumil Hrabal, který měl právě v blízkém Literarische Colloquium autorské čtení. Nikdo prý moc nechápal, proč ho německý romantik tak zajímá. Hrabal zemřel necelé čtyři měsíce nato, po pádu z okna. Na památníku Kleistovy sebevraždy si přečetl slova, jimž jistě dobře rozuměl: „Nun, o Unsterblichkeit, bist du ganz mein!“ „A teď, ó nesmrtelnosti, jsi jen má!“

S Omegou do Veszprému

Bylo půl jedenácté a já vystoupil z prázdného vlaku, který tady končil. Nádraží bylo pusté a zavřené, před ním nestály žádné taxíky, a když jsem se rozhlížel, nenašel jsem ani cosi jako zastávku autobusů. Úplně pusté, opuštěné nádraží, před kterým svítila jedna lampa, jinak nic, tma a křoviny kolem. No co, půjdu po cestě, někam dojdu, Maďarsko je civilizovaná země, Maďaři jsou pohostinní. Škoda že mi vyplivl mobil, jinak bych si mohl zavolat taxi, jenže stejně bych se asi nedomluvil, když jsem se v Sárváru ptal na nádraží, neznali prostí Maďaři ani slovo Bahnhof, ani train station ani vokzal. Nakonec jsem musel předvést lokomotivu, což není tak snadné: dělat šššš nestačí. Teď už vím, že nádraží se maďarsky řekne *allomás*. To se hodí.